Yağmur Duası Kitabı

Hazırlayan
M. Sabri KOZ

KİTABEVİ

KİTABEVİ • 323

Kapak
Minyatür

Dizgi/İç Düzen
Hülya AŞKIN

Baskı-Cilt
Bayrak Matbaası
Davutpaşa Caddesi No:14/2
Topkapı - İstanbul

İstanbul, 2007

ISBN 978-975-9173-44-9

www.kitabus.com

© KİTABEVİ Çatalçeşme Sk. No: 54/A Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel: (0212) 512 43 28 -511 21 43 • Faks: 513 77 26
www.kitabus.com

Adana Yağmur Yağdırma Törenlerinde "Boğa Dede, Bulut Dede ve Tosun Dede Kültü"

Asya ve Avrupa kıtalarının buluştuğu bir noktada olan Anadolu, uygarlığın başlangıcından beri göç ve fetih dalgalarına sahne olmuştur. Türkler yeni yurtları Anadolu'ya gelince Orta Asya Türk kültürü ve İslâmiyet kültürünün yanı sıra Anadolu kültürüyle tanıştılar. Türk kültürü Anadolu'da güncel hayatın uygulama ve değer yargılarıyla yeni bir içerik ve nitelik kazandı.

Tarihin ilk topluklarından bu yana doğayı tam çözemeyen insanlar onun her türlü iyiliği ve kötülüğü yapabileceğini düşünmüşler, onunla iyi geçinmenin yollarını aramışlardır. Dilekleri için veya dilekleri yerine gelince şükür etmek amacıyla adaklar adamışlar, çeşitli büyüsel ve törensel işlemler uygulayarak kurban kesmişlerdir.

Yağmur, ilk insandan günümüze insanlık tarihinde çok önem taşır. Gökten inen bereket olarak nitelenen yağmur kutsal bir nitelik kazanmıştır. Yağmura rahmet adının verilmesi de bundandır, inanç insana özgü bir fenomendir. Doğayla barışık olma isteği bir takım ibadetler ve ritlerle tamamlanır. Bir istek duası olan yağmur dualarının kökeni arkaik ve geleneksel topluluklara, mitosların ritüel davranışlarıyla insana ve insan topluluklarının hayatlarını yö-

* Prof. Dr.; Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakultesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

neten kurallar ve kurumlar ilişkisine dayanır. Anadolu ve Türklük coğrafyasında çeşitli yağmur yağdırma uygulamaları görülmektedir (Karadağ,1978:81; Acıpayamlı, 1976:17; Artun, 1992:10; Gözaydın, 1987:165-171).

Yağmur yağdırmak için yapılan törenler ve buna bağlı adetler eskilere dayanır. Yağmur yağdırma törenlerinin belli bir zamanı yoktur. Geciken yağmurların yağmasını sağlayarak kıtlığı ve kuraklığı önleme amaçlıdır (Artun, 1995:154). Yağmur duası kuraklığı gidermek için doğaüstü güçlere doğrudan ya da onlara yakın olduğu düşünülen güçler aracılığıyla dolaylı bir biçimde ilişki kurarak yağmur yağması için uygulanan dinsel büyüsel bir ritüeldir (Erginer, 1997:211).

Yağmur yağdırma ritüelleri uygulandığı toplumun inanç sisteminin yapısına göre şekillenir. Bu ritüellerin büyük bir bölümü büyünün taklit ve benzetme prensiplerine dayalı olarak işlerlik kazanır (Erginer, 1997:21). Dinsel, büyüsel, düşünce ve eylemle birbirine girmiştir. Ritüeli yönlendiren kişi dileğini dua ile belirtir. Eylemler, atmosfer olaylarına hükmettiğine inanılan doğaüstü güce yakarıştır. Yağmur yağdırma dileğine yönelik eylemler acındırmaya yöneliktir, yardım dilenir, medet umulur. Bu ritüellerde taklit, yapma bebek, kukla vd. gibi benzetme prensiplerine dayalı örneklemeler vardır. Yavrulu hayvanlar birbirinden ayrılır, kaplumbağalar ağaca asılır, yılan, akrep yakılır vb. Bundan amaç doğayı yağmura zorlamaktır. Daha sonraki aşama dinsel ve büyüsel boyutuyla doğaüstü güç adına kan akıtma, kurban sunmadır. Dinsel vecibeler yerine getirilir abdest alınır, iki rekat namaz kılınır. Yağmur yağdırdığına inanılan mezar yatır vb. yerler ziyaret edilerek yağmur dilenmedir. Kabir ziyaretlerinin kökeni atalar ruhlarından yardım dilenir. Yağmur dualarındaki kurban, istek kurbanları sınıfına girer.

Yağmur yağdırma törenleri toplu halde yapılmaları yönüyle toplumsal niteliklidir. Günümüzde yağmur duasına çıkış; 1) Bütün bir köyün veya büyük bir topluluğun katılmasıyla yapılan uygulama 2) Çocukların toplanarak yaptıkları uygulama olmak üzere iki şekilde yapılır. Büyüklerin katıldıktan yağmur yağdırma törenleri-

ne herkes katılır. Önce kurban için para toplanır, kurban temin edilir. Toplu yemek için yiyecek kapları, yağmur dileği için suya atmak üzere taşlar ve hayvan kafatasları toplanır. Tören toplu halde yağmur duası yürüyüşüyle başlar. Hoca önde yürür, topluluk bir meydan, bir su kenarı veya yağmur yağdıracağına inanılan bir yatırın olduğu yerde toplanır. Kurban kesilir, toplu yemek yenir(Artun,1995:153). Yağmur duasında elbiselerin ters giyilmesi, yağmur temsilleri, yağmur taşları ve ya da taşı bağlantısı bizi Orta Asya yağmur yağdırma törenlerine kadar götürür (Artun, 1995:155). İslâmi renge bürünmüş yağmur yağdırma törenlerinin dini temeli Kurana değil hadislere dayanır. Törenin yapısını, toplum belirler (Boratav, MEB İslâm Ans., C.5:1223; Başgöz, 1986:13; Boratav, 1973:139)

İslâmi duayla okunan taşların suya atılması toprakla suyu bir araya getirerek yağmura davettir. Akrep yılan yakılması yağmuru engelleyen büyüyü yok etme esasına dayanır (Acıpayamlı, 1976:2-3). Ev ev kurbağa gezdirme, yağmur yağdırma amaçlıdır.

Yağmur duası benzetme sihriyle, yağmur taklidiyle sihirsel öğeler kullanılarak bir tür yağmur yağdırma büyüsüdür. İslâmiyet sonrası yağmur duaları eyleminin dış görünüşü değişmişse de îslami öğeler adeta sihirsel öğelere dönüşmüştür (Ünver, 1952:577; İnan, 1987:9; İnan, 1995:160; Sencer, 1974:61; Hassan, 1986:134). Yağmur duasıyla Türklerin eski ve köklü inançlarından biri olan atalar kültü arasında bir bağ vardır. Atalar kültü ataların takdisine dayanır. Atanın öldükten sonra ruhunun bir takım üstün güçlerle donanacağı ve bu sayede yardım edeceği inancı vardır. Ataların eşyaları ve mezarları kutsal kabul edilip ruhlarına kurban sunulurdu. İslâmiyet'in kabulünden sonra atalar kültü Türkler arasında veli kültünün oluşumunda etkili rol oynamıştır. Üstün ruhlarla donanmış insan tipi Müslümanlıkla da bağdaşmıştır (Ocak, 1992:10-14). Velinin ait olduğu toplumun sosyal, dini veya ahlaki değerlerinin temsilcisi olduğuna inanılır (Ocak, 1984:3-23). Müslümanlıkta ölüden medet umma yoktur. Veli kültü pagan kültürle ilgisinden dolayı yasaklanmasına rağmen varlığını korumuştur. Evliyalar, ve-

layet derecesine ulaşmış insanlardır. Kimi zaman tayy-ı mekân (Bir anda uzak mesafelere gitme), tayy-ı zaman (Aynı anda birkaç yerde bulunma) su üstünde yürüme, kalp okuma vb. gibi üstün özelliklere sahiptir, İslâm inancına göre buna "keramet sahibi olma hali" adı verilir. Günümüzde evliyalar, erenler, dedeler bir efsane havasına bürünmüştür. Sırları açığa çıkan veli yaşamaz inancı, yaygındır (Köksal, 1978:227).

Velilere bağlı kültler incelediğinde kaynağının İslâmiyet öncesi Türk inançlarına dayandığı görülür. Tasavvufun veli konusundaki yaklaşımı, atalar kültünden veli kültüne geçişi kolaylaştırmıştır. Veli kültüyle Şamanların işlevleri arasında benzerlik vardır. Bunlar gelecekten haber verme, hava şartlarını değiştirme, felâketleri önleme veya felaketleri düşmanlara musallat etme, hastalan iyileştirme, göğe çıkıp uçabilme, ateşte yanmama vb. dır.

Türk şamanları bu kimlikleriyle Bektaşi velayetnamelerinde yazılmış menakıbnamelerde yeniden hayat bulmuş gibidirler. Şamanist Türkler samanların olağanüstü nitelikler taşıdıklarına, ruhlar ve gizli güçlerle ilişki kurup onlara istediklerini yaptırdıklarına inanırlardı. Bu işlev evliyalarda dileği Allah'a iletmede aracı olma, görevine dönüşür. Şamanist dönemden Budist döneme geçtikten sonra Budist azizlerinin çok eskilere inen kerametlerini anlatan metinler tercüme edildi. Halk için ayinlerde okumak üzere oluşturulan bu metinler geniş tabana yayıldı. Bu yolla evliyaların menkıbelerine samanların üstün ruhani güçlerle donanmış kişilikleriyle Budist azizlerin kerametleri de eklendi (Ocak, 1984:7-9).

Anadolu, coğrafyasında bir çok yatır vardır. Velilere bilinmeyen bir zamanda yaşamış gözüyle bakılır. Kimlikleri ne olursa olsun her birine bir görev yakıştırılır. Yatıra adak adamak ona bir dileğinin gerçekleşmesi için başvurmaktır. Adak adayan kişi evliyanın kendisine yardım edeceğine inanır (Boratav, 1973:70-71) Kur'ân-ı Kerîm ve hadislerde bir çok mucize motifi vardır. Bu mucize motiflerinin benzerleri sonradan veli kerametleri olarak değişik velilerle ilgili efsanelerde yer almıştır. Bunların bir kısmı da toplumun sosyal ve psikolojik beklentilerinden doğmuştur.

Günümüzde Adana'da velilere ait otuzun üzerinde yatır, türbe, ziyaret ve bunlara bağlı olarak anlatılan yüzün üzerinde efsane vardır. Adana'daki yatır türbe ve ziyaretlerin büyük bir çoğunluğu hakkında tarihi bilgilere sahip değiliz. Kişi adına oluşturulan ziyaretlerin yanındaki su, ağaç vb. de kutsal olarak kabul edilir.

Adana'da geciken yağmurların yağmasını sağlamak, kıtlığı kuraklığı önlemek için yağmur yağdırma kerametleri olduğuna inanılan "Boğa Dede, Bulut Dede ve Tosun Dede" ziyaretlerine gidilip yağmur duası yapılır, kurban kesilir.

Boğa Dede Ziyareti (K1-K2-K3-K6-K7)

Boğa Dede Ziyareti, Adana'nın Ceyhan ilçesi Misis (Yakapınar) Kasabası'na bağlı Dedeler köyündedir. Boğa Dedenin türbesi yoktur. Ziyaret yalnızca bir mezardan ibarettir. Ziyaretin yakınında çok yaşlı ağaçlar bulunmaktadır (Çağımlar, 1994:293).

Boğa Dede'nin gerçek adını bilen yoktur. Hangi tarihte yaşadığı hakkında elimizde kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Kaynak kişiler Boğa Dedenin Misis'te çiftçilik yaptığını, tek boğayla tarlaya gidip bir çift boğanın süreceği yer kadar sürdüğünü anlatıyorlar. Boğa Dede, tek boğayla çift sürerken yabandan gelen bir geyik boğanın yanındaki çiftin diğer koşumuna girip tarlayı sürmesine yardım edermiş. Köylüler bu olayın nasıl olduğuna akıl erdiremezler. Boğa Dede'yi takip etmeğe karar verirler. Takibin sonucunda boğanın diğer koşumuna geyiğin gelip koşulduğuna şahit olurlar. Bu arada Boğa Dede köylülerin geyiği gördüğünü fark eder. Bunun üzerine hayvanları sürmekte kullandığı değneğini toprağa diker ve ortadan kaybolur. Bir daha da gören olmaz. Kaynak kişiler Boğa Dede'nin diktiği değneğin yeşerip ulu bir ağaç olduğunu, etrafında ağaçlık oluştuğunu anlatıyorlar. Mezarı belli değildir. Bugün çiftçilik yaptığı ve değneğini diktiği ağaçlık mezar yeri kabul edilip yağmur yağdırma törenleri bu ağaçların altında yapılmaktadır. Boğa Dede ziyareti Adana Organize Sanayi Bölgesi sınırları içinde kalmıştır.

Misis'te yılın kurak geçtiği zamanlarda yağmur duasına çıkmak için karar alındığında, törende kesilecek boğa için köylü aralarında para toplar. Yağmur duasına çıkacak topluluk sabah toplanır. Herkes yanına kap kaçak, çatal, kaşık, kazan ve bir miktar odun alır. Topluluk tamamlanınca başlarında imam, Boğa Dede ziyaretine giderler. Abdest alıp iki rekat namaz kılarlar. Namazdan sonra yağmur duası başlar. Topluluk, boğa ve önde imamla birlikte dua ederek tekbir getirir ve Boğa Dedenin olduğu varsayılan mezarın etrafında yedi kez döner. Yedinci seferin sonunda boğa yatırılır. Kaynak kişiler boğanın üçüncü seferin sonunda kendiliğinden de yattığına şahit olduklarını söylediler. Tekbir getirilerek boğa kesilir, etin bir kısmıyla kazanda bulgur pilavı pişirilir, geri kalanı kebap yapılır yenir, köye getirilmez. 1994 yılında Yakapınar, Geçitli ve Acıdere köyleri mevsimin kurak geçmesi üzerine toplanarak yağmur duasına çıktılar. Boğa Dede'ye üç boğa kurban ettiler. Dua sonrası 20 gün süren yağış oldu. Halk yağmurlan Boğa Dede'ye bağlıyor. Boğa Dede yağmur yağdırma törenine bütün köy halkının katılması beklenir, aksi halde yağmur yağmayacağına inanılır.

Bulut Dede Ziyareti (K4-K5-K8-K9-K10)

Bulut Dede ziyareti, Adana'nın Ali Dede Mahallesi'nde Ayakkabıcılar Çarşısı içindedir. Şehrin merkezinde olmasına rağmen bakımsız bir durumdadır. Bakıcısı yoktur, türbenin küçük bir avlusu, bu avluya bakan küçük bir odada da Bulut Dedenin sandukası vardır. Türbenin bahçesinde bir adak ağacı vardır, yeşil ve beyaz bezler bağlanır.

Bulut Dede Türbesi'nin kimin tarafından yaptırıldığı bilinmiyor. Kaynak kişiler türbenin bulunduğu yere nur indiğini bu nedenle buraya türbe yapıldığını söylüyorlar. Kaynak kişiler nurun yere bulut şeklinde indiğini anlatıyorlar. Bulut Dede'ye ziyaretçiler cuma günü gelmektedir. Yağmur yağdırma, rahatsızlıklardan kurtulma, iş bulmak, çocuk sahibi olmak için de adak adanır. Dilek gerçekleşirse yiyecek dağıtılır. Hayatı hakkında bir bilgimiz yoktur (Çağımlar, 1994:291). Diğer bir kaynak kişi Bulut Dede'nin Ada-

na'da yaşamış yedi ulu kardeşten biri olduğunu söylüyor . Bunları Cabbar Dede, Çoban Dede, Sadık Dede, Bulut Dede, Ali Dede, Yoğurt Dede, Tosun Dede olarak sıralıyor. Babası Bulut Dedeyi bir çiftçiye tutma olarak vermiş, sağlığında gölge yapsın diye üstünde bir bulut gezermiş.

Bulut Dede türbesine hem dilek tutma hem de yağmur yağdırma için gidilir. Özellikle perşembe gecesi gidilir. Kurban adanır, helva ve yiyecek dağıtılır. Bulut Dede'nin ağası Bulut Dede'nin ulu biri olduğunu anlayıp bahçeye türbesini yaptırmış.

Yağmur duası için Bulut Dede ziyaretine gidilir. Bulut Dede'nin mezarında Nasr duası okunur. Ağaçlara oyuncak salıncaklar yapılarak, bu salıncaklarda oyuncak bebekler sallanır. Bebekler sallanırken şu sözler tekrarlanır.

Allah'ım bize rızkımızı ver
Yağmuru yağdır
Bize sulu sulu yağmuru
Vermekten eksik olma

Yağmur duasına katılanlar "Biz buraya geldik sığındık, sen bizim dileklerimizi Allah'tan iste" derler. Türbede Bulut Dedenin külahı ve teşbihi vardır. 260 yıl önce yaşadığına inanılır.

Tosun Dede (K4-K5-K6-K7-K8-K9-K10)

Tosun Dede Ziyareti, Paşa köyü ile Çanakçı Köyü arasındadır. Günümüzde türbesine gidip dua edilir. Kaynak kişiler Tosun Dede'nin Adana'da yaşamış yedi ulu kardeşten biri olduğunu söylüyorlar. Tosun Dede daha sağlığında kuraklık olduğunda köylülere "Toplanın, para toplayıp dana kesin. Allah'a dua edin" dermiş. Köylüler Tosun Dedenin dediğini yapınca yağmur yağarmış. Öldüğünde türbesi yapılmış.

Her kuraklık olduğunda Tosun Dede'ye gidip dua edilir. Tosun Dedeye yalnızca yağmur dilemek için kurban adanır. Dua

ederken duada Tosun Dedenin adı geçer. Kaynak kişiler bir kez yağmur duasına katıldıklarında danayı kestikten sonra daha yemeklerini pişiremeden yağmur yağdığını söylüyorlar. Kaynak kişiler yine bir kuraklık yılında yağmur duası için para toplanıp tosun alındığını, daha yağmur duasına çıkmadan yağmur yağınca tosunu kesmediklerini ama sonra aylarça bir damla yağmur düşmediğini söylüyorlar.

Boğa Dede, Bulut Dede ve Tosun Dede mahalli veli tipleridir. Bunların yağmur yağdırma kerametlerine bağlı çeşitli inanç pratik ve efsaneler oluşmuştur. Mezarları, türbeleri, kendilerine ait eşyaların olması, yağmur yağdırma dileklerini gerçekleştirdiklerine inanılması, adak kurban olması, adlarının geçtiği dua ve benzeri .sözlerin olması, adlarına türbe ve ziyaret'yeri yaptırılması etraflarında efsanelerin oluşturulması onları bir kült haline getirmiştir.

Boğa Dede, Bulut Dede ve Tosun Dede'nin gerçekte yaşadığına inanılmaktadır. Veliler gerçek adları yerine, yaşarken yaptıkları kerametleriyle ilgili adlarla adlandırılmışlardır. Mahalli veli tipleri olduğu için ancak bilindikleri yörede ziyaret edilir. Her üçü için ayrı ayrı oluşmuş efsaneler vardır. Türbesi olanların pencerelerinin parmaklıklarına havlu, bahçedeki ağaçlara çaput bağlanır, adak yiyecekler dağıtılır, mum yakılır.

Adana yağmur duası törenlerinde İslâmiyet öncesi inanç motifleri ve kurban ritleri kalıntılarıyla, atalar kültündeki kabir ziyareti ölümden medet umma ile İslâmi inançlar iç içedir. .Eski inanç kalıntıları İslâmi şekle sokularak yaşamağa devam ettirilir, İslâmiyet öncesi inanç sistemlerindeki ağaç kültü, büyü, hastalıkları iyileştirme, tabiat kuvvetlerine hakimiyet vb ile kitab-ı mukaddes, Kur'an-ı Kerim ve hadislerdeki geleceği haber verme, tabiat kuvvetlerine hükmetme ve diğer mucize motifleri velilerin kerametleri olarak görülür.

Yatır inancı insanların isteklerini gerçekleşmesinin zor olduğu durumlarda büyüleyici ve kutsal bildikleri varlıklara yaklaşarak kaderlerini değiştirme isteğinden kaynaklanmaktadır.

Sonuç:

Türkler tarihsel süreç içinde çeşitli inanç sistemlerine ve dinlere girmişlerdir. Bunlar Türklerin yaşayışını kültürünü, adet ve inanmalarını da etkilemiştir.

Adet ve inanma kalıpları her dönemde sürer. Yeni dine geçildiğinde ritüel işlevini kaybetse de eski inanmalar yeni dine uyarlanır. Yeni bir kültür dairesine geçişte bir takım eski öğeler, kabuller, değerler, kurallar vb bir bölümü tümüyle terk edilirken bir bölümü özünü koruyarak yeniden şekilllenir.

Günümüzde görülen türbelere, ağaçlara, çalılara bez bağlama ve kurban sunma, atalar kültüyle yakından ilgilidir. Orta Asya toplumlarında saygı gören üstün ruhlarla donanmış insan tipi İslâmiyet'ten sonra Anadolu'da evliya ve ermişlerin türbelerini ziyaret ve adak adama, kurban sunma şekliyle günümüzde veli kültünü oluşturmuştur.

Adana'da yağmur yağdırma törenleri ve buna bağlı olarak yatır ziyaretleri, kurban, çok eskiye dayalı yağmur yağdırma törenlerinin kalıntısıdır. Bu yağmur yağdırma amacını güden benzerlik büyüsüne dayalı bir gelenektir. Yatır ziyaretleri yatırda kurban kesme, yağmur duası hutbesinde imamın ok veya yaya dayanarak cüppesini ters çevirerek hutbe vermesi, İslâmi esasa dayanır. Istişkā, Islami esaslara göre yapılan yağmur duasıdır Adana yağmur törenlerinde Istiskā ve eski Türk yağmur yağdırma törenleri içice yaşamaktadır.

Kaynak Kişiler

K.1 Hasan Köfteci, 75, okur yazar, Misis, Adana
K.2 Veli Bahçeci, 48, Lise, emekli imam, Kadirli Adana
K.3 Ayhan Arı, 82, ilkokul, Yakapınar, emekli, Adana
K.4 Fatma Ketre, 60, okuma yazması var, ev hanımı, Adana
K.5 Fahri Alakoyun, 65, okuma yazması var, işçi, ismet Paşa köyü, Adana
K.6 Arife Doğan, 55, Kozan, öğrenim görmemiş, Adana
K.7 Elif Taşdemir, 33, Ortaokul, Adana
K.8 İzzet Sağlam 47, ilkokul, işçi, Osmaniye, Adana
K.9 Hakkı Doğan, 59, Kozan, ilkokul, Çiftçi, Adana
K.10 Kamile Battal, 75, Öğrenimi yok, Tufanbeyli, Adana

Kaynakça

Acıpayamlı, Orhan; 1976, 'Türk Folklor Ürünü Yağmur Duasıyla İlgili Yapı ve Fonksiyon Sorunlan", *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, IV. Cilt, Ankara.

Artun, Erman; 1992, "Tekirdağ Ritüelleri ve Balkanlardaki Varyantları", *IV. Millletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, IV. Cilt, Ankara.

Artun, Erman;1995, "Adana Yağmur Yağdırma Törenleri ve Çomçalı Gelin", *Tuncer Gülensoy Armağanı*, Elazığ.

Başgöz, İlhan;1986, *Folklor Yazıları*, Adam Yayınları, İstanbul.

Boratav, Pertev Naili; "İstiskā" Maddesi, *İslâm Ansiklopedisi*, MEB Yay., C. 5.

Boratav, Pertev Naili;1973, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Çağımlar, Zekiye; 1994, *Adana Yöresi Yatır- Ziyaret Ocaklar ve Bunlara Bağlı Anlatılan Efsaneler*, Ç. Ü. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Erginer, Gürbüz;1997, *Kurban, Kurbanın, Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Ritüelleri*, İstanbul.

Gözaydın, Nevzat;1987, "Dağıstan, İran ve Türkiye'de Yağmur Duasındaki Bazı Ortak Motifler Üzerine", *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, IV. Cilt, Ankara

Hassan, Ümit; 1986, *Eski Türk Toplumu Üzerine İncelemeler*, Ankara

İnan, Abdülkadir; 1987, *Makaleler ve İncelemeler*, Ankara.

İnan, Abdülkadir; 1995, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, T.T.K Yay. Ankara.

Karadağ, Nurhan; 1978, *Köy Seyirlik Oyunları*, T. İş Bankası Yayınları, Ankara.

Köksal, Hasan; 1978, "İzmir ve Çevresinde Yatırlar", *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Ankara.

Ocak, Ahmet Yaşar; 1984, *Türk Halk İnanç ve Edebiyatında Evliya Menkıbeleri*, Ankara.

Ocak, Ahmet Yaşar;1992, *Menâkıbnâmeler*, Ankara.

Sencer, Muzaffer; 1974, *Dinin Türk Toplumuna Etkileri*, May Yay. İstanbul.

Ünver, Süheyl;1952, "Yağmur Taşı Hakkında", *İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, C. IV, S. 7, İstanbul.

[*I. Uluslararası Türk Dünyası Eren ve Evliyaları Kongresi Bildirileri*, 13-16 Ağustos 1998, Ankara, 1998, s. 43-51]